Biuletyn Informacyjny Projektu

„Aktywizacja środowisk lokalnych w Dolinie Dolnego Sanu"

nr 1 sierpień 2005

Co to jest LEADER+

Ogólnym celem projektu jest aktywizacja środowisk lokalnych w gminach powiatu leżajskiego i powiatu przeworskiego w celu opracowania Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich (ZSROW) oraz utworzenia Lokalnej Grupy Działania (LGD).
Grupa docelowa to mieszkańcy gmin powiatu leżajskiego: Kuryłówka, Grodzisko Dolne, Leżajsk, Nowa Sarzyna (gmina miejsko-wiejska) oraz gmin powiatu przeworskiego: Adamówka i Tryńcza. Wszystkie gminy należą pod względem geograficznym do Doliny Dolnego Sanu.
Główne zadania realizowane w ramach projektu:
- upowszechnienie informacji o inicjatywie Leader, realizowanym projekcie oraz o innych działaniach skierowanych na obszary wiejskie przy wsparciu finansowym Unii Europejskiej; wypromowanie obszaru objętego projektem w całym województwie oraz poza jego granicami; przygotowanie lokalnych środowisk do udziału w opracowaniu Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich; identyfikacja, wyłonienie i przeszkolenie liderów Lokalnej Grupy Działania,
- ukonstytuowanie Lokalnej Grupy Działania; opracowanie Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich; zatwierdzenie ZSROW przez członków LGD.

Wartość całkowita projektu: 163 495,5 PLN, dofinansowanie: 149 575,00 PLN.

Co wiedzieć warto

W grudniu 2004 r. Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji Podkarpacia „Pro Carpathia" złożyło wniosek „Aktywizacja środowisk lokalnych w Dolinie Dolnego Sanu", który znalazł się w grupie najwyżej ocenionych w kraju. Projekt jest realizowany w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich 2004 – 2006" Działanie 2.7 Pilotażowy Program LEADER+. Projekt rozpoczął się w sierpniu, zakończenie planowane jest na styczeń 2006 r.

Dla kogo?

Działania adresujemy do prawie 70 tys. mieszkańców terenów wiejskich – z Kuryłówki, Grodziska Dolnego, gminy Leżajsk, Nowej Sarzyny, a także Adamówiki i Tryńczy z powiatu przeworskiego. Będą to rolnicy, przedsiębiorcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych, lokalnych środowisk społecznych, samorządowcy. Ważny jest dla nas udział kobiet i młodzieży we wszystkich działaniach, jakie będziemy realizować.

Co chcemy osiągnąć?

Dwa najważniejsze rezultaty jakie mamy do osiągnięcia, to opracowanie Zintegrtowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz powołanie Lokalnej Grupy Działania. Będzie to pierwsza strategia wspólna dla wszystkich gmin. Nawiązywać ma do strategii już opracowanych w gminach, ale wniesie nowe aspekty. W jej opracowaniu uczestniczyć będą sami mieszkańcy, a przyjmie ją Lokalna Grupa Działania (LAG), która ma stanowić reprezentację różnych środowisk lokalnych z całego terenu objętego realizacją projektu.
W budowaniu LAG oprzemy się na osobach najbardziej aktywnych i kreatywnych, które mają dyspozycje i rzeczywistą wolę pracy na rzecz lokalnej społeczności.
Istotnym elementem projektu będzie również wypromowanie całego obszaru, na którym realizowany jest projekt, zarówno w obrębie województwa jak i poza jego granicami.

W jaki sposób?

Dla mieszkańców wszystkich gmin przeprowadzimy konferencje, cykl spotkań z ekspertami, w ramach których gromadzone będą dane do opracowania strategii oraz wyłonieni zostaną przyszli członkowie LAG. Opracowaniem projektu strategii zajmą się eksperci. Będzie on jednak poddany ocenie samych mieszkańców. W tym celu przeprowadzimy konsultacje społeczne.
Osoby tworzące Lokalną Grupę Działania zostaną przygotowane do pełnienia swojej funkcji w ramach kilku szkoleń. M. in. z zakresu pozyskiwania środków finansowych na rzecz rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich, tworzenia strategii, a także z zakresu sztuki prowadzenia dialogu, rozwiązywania konfliktów, negocjowania. W ten sposób będą przygotowani do zatwierdzenia strategii, a także do stałego dialogu z lokalną społecznością, zwłaszcza pod kątem rozpoznawania jej potrzeb, problemów i skutecznego szukania rozwiązań.

O Biuletynie Informacyjnym

Informacje dotyczące realizacji projektu, jego zadań i osiąganych efektów, zamieszczane będą w Biuletynie Informacyjnym. Ukazywać się on będzie każdego miesiąca, do zakończenia projektu. Przedstawimy w nim całą ideę inicjatywy LEADER+. Będzie on podstawowym kompendium wiedzy o projekcie i programie oraz miejscem promocji całego obszaru, na którym prowadzimy nasze działania.

Inicjatywa LEADER może być postrzegana w siedmiu różnych aspektach:

- Lokalne podejście – Oznacza to formułowanie programu rozwoju na podstawie specyficznej sytuacji danego obszaru, jego silnych i słabych stron. Obszar objęty inicjatywą LEADER jest jednorodną jednostką wiejską, charakteryzującą się wewnętrzną spójnością społeczną, wspólną historią i tradycjami, poczuciem jedności itd.
- Oddolne podejście – Zmierza do zachęcenia do aktywnego uczestnictwa społeczności w podejmowaniu decyzji na szczeblu lokalnym we wszystkich aspektach programu. Oddolne podejście opiera się dwóch działaniach: animacja i szkolenie lokalnych grup.
- Partnerskie podejście i „Lokalna grupa działania" (LAG) – LAG To grupa prywatnych i publicznych uczestników działających jako partnerzy, pracująca nad formułowaniem strategii i planu działań. Złożona jest z praktyków, posiada osobowość prawną oraz dość duży budżet. Udział reprezentacji sektora prywatnego jest nie mniejszy niż 50%.
- Innowacja - konkretne działania muszą być innowacyjne. Mogą one dotyczyć nowego sposobu promowania lokalnych zasobów, działań służących rozwojowi lokalnemu i nie podejmowanych przez inne programy, nowego procesu, nowej formy organizacyjnej itp.
- Zintegrowane podejście – Działania i projekty zawarte w planie lokalnego działania są powiązane i koordynowane jako spójna całość. Integracja może dotyczyć działań prowadzonych w jednym sektorze, wszystkich działań lub grup działań.
- Tworzenie powiązań i współpraca – sieć powiązań LEADER ma na celu przełamanie izolacji Lokalnych Grup Działania i stworzenie podstaw systemu informacji i analiz poszczególnych działań. Przejawia się to poprzez wymianę informacji o programach rozwoju obszarów wiejskich oraz transfer innowacji.
- Lokalne finansowanie i zarządzanie – Przekazywanie Lokalnym Grupom Działania poważnej odpowiedzialności związanej z podejmowaniem decyzji dotyczących finansowania i zarządzania jest kolejnym elementem podejścia LEADER. Autonomia Lokalnych Grup Działania różni się jednak znacząco w poszczególnych krajach.

Sektorowy Program Operacyjny „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich"

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi ul. Wspólna 30, Warszawa 00-930

Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa

Starostwo Powiatowe w Leżajsku

Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju i Promocji Podkarpacia "Pro Carpathia"

Projekt „Aktywizacja środowisk lokalnych w Dolinie Dolnego Sanu" realizowany w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Sektorowy Program Operacyjny „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006", działanie 2.7 „Pilotażowy Program Leader+" Schemat I.

Doświadczenia innych krajów

PRZYKŁAD SZWEDZKI, Kvinnum – wzmocnienie pozycji kobiet
Partnerstwo Kvinnum zostało powołane do życia w 1991 roku jako bezpośrednia odpowiedź na inicjatywę szwedzkiego rządu dotyczącą analizy sytuacji kobiet zamieszkujących tereny wiejskie. Badania bowiem wykazały gwałtowny wzrost migracji młodych kobiet do miast. Działania stowarzyszenia obejmują m.in.: stymulowanie i inicjowanie projektów; pomaganie istniejącym organizacjom w poprawie sytuacji kobiet; tworzenie zdrowotnych i socjalnych zabezpieczeń dla kobiet; wspieranie polityki równych szans w regionalnej administracji. Cztery razy w roku wydawany jest biuletyn skierowany do sieci organizacji kobiecych w regionie. Kiedy zostanie zidentyfikowana potrzeba, powstaje projekt, w którego realizację angażuje się zespół projektowy i grupa robocza. Dzięki temu, że członkowie grupy roboczej są jednocześnie członkami zarządów swoich własnych organizacji, wszystkie odpowiednie agencje są zaangażowane w realizację projektu. Projekty są również sankcjonowane i wspierane przez zaangażowanie w proces decyzyjny członków zarządu.

PRZYKŁAD WŁOSKI, Val Venosta – przykład rozwoju terenów wiejskich
W celu ułatwienia współuczestnictwa, zawarto porozumienia na czterech poziomach: porozumienie finansowe (prowincja, rząd włoski, Unia Europejska); porozumienie ds. kierowania programem (przedstawiciele lokalnej społeczności); Lokalna Grupa Wykonawcza LEADER 1 złożona z burmistrzów ośmiu zaangażowanych gmin, przedstawicieli sektora gospodarczego i koordynatora; oraz pięć nieformalnych grup wykonawczych, które zyskały akceptację lokalnej społeczności. Trzy spośród tych grup koncentrowały się na głównym nurcie działalności (rolnictwo, turystyka, rzemiosło) a dwie na sprawach szerszych (profesjonalne szkolenia, sprzęt komputerowy etc.). Dla każdego projektu stworzono specyficzne programy szkoleniowe. Na przykład 20 warsztatów połączyło się w celu otwarcia sklepu i wspólnego obsługiwania klientów. Stworzono również partnerstwa międzysektorowe: budowniczowie, cieśle, malarze i elektrycy utworzyli konsorcjum eko-budowlane.
Kiedy miejscowi ludzie docenili fakt, że odnoszą korzyść z programu LEADER I, można było zacząć wdrażać programy dla całego regionu. Na przykład mogłaby to być ścieżka rowerowa biegnąca przez całą dolinę. Pomysł ten wysunięty przez hotelarzy, spotkał się z pewnym niezdecydowaniem ze strony burmistrzów, a to z powodu protestów rolników, którzy wykorzystywali wiejskie ścieżki dla swoich pojazdów. Na stosunkowo zaawansowanym etapie programu udało się ostatecznie pokonać tę przeszkodę, co dało początek kulturze partnerstwa opierającej się na solidarności społecznej i współpracy.

PRZYKŁAD HOLENDERSKI, Vinex – pilotażowy program odnowy terenów wiejskich
Na obszarze wiejskim Oost Groningen (151 000 mieszkańców i dziewięć gmin), ludność przez wiele lat znajdowała pracę w rolnictwie. Projekt VINEX powstał w odpowiedzi na potrzeby podupadających terenów wiejskich. Projekt realizowany przy wsparciu lokalnych społeczności, sektora publicznego i społeczności rolniczej miał za zadanie zidentyfikowanie i rozwój nowych form zatrudnienia oraz sprawienie, aby tamtejsza okolica stała się miejscem, w którym się dobrze mieszka i pracuje.
VINEX był projektem pilotażowym, zainicjowanym przez rząd holenderski, okręg Groningen i pięć gmin z Oldmat, wiejskich terenów w Oost Groningen. Komitet sterujący, złożony z przedstawicieli władz okręgu i gmin, przeprowadził szeroko zakrojone konsultacje z lokalnymi społecznościami i sektorem gospodarczym w celu stworzenia planu rozwoju dla tych terenów w aspekcie rolnictwa, turystyki, budownictwa mieszkaniowego, rynku pracy, środowiska naturalnego i dostępności do dóbr. Wokół priorytetowych tematów zidentyfikowanych w planie rozwoju utworzono grupy robocze. Grupa przewodnia, złożona z przedstawicieli gmin, nadzorowała pracę grup roboczych i wraz z komitetem sterującym ponosiła odpowiedzialność za końcowy kształt projektu.

PRZYKŁAD WŁOSKI, Miejsca pracy w środowisku wiejskim
Przywrócić atrakcyjność regionu, który przez długi czas pozostawał w zapomnieniu, pomóc mu w rozwinięciu aktywności gospodarczej i zatrudnienia poprzez wykorzystanie zasobów rolnych, miejscowego rzemiosła, walorów przyrodniczych i turystycznych – pod takich hasłem Lokalna Grupa Działania przystąpiła do działania. O ile jednak program LEADER Alto Casertano kładzie nacisk przede wszystkim na zakładanie przedsiębiorstw, większość dofinansowywanych projektów dotyczy dywersyfikacji działalności podmiotów już istniejących, która ma prowadzić do powstania nowych miejsc pracy. Szacuje się, że LEADER I pozwolił stworzyć 80 nowych miejsc pracy, LEADER II natomiast przyczynił się do powstania 42 stanowisk pracy, w tym 36 w pełnym wymiarze godzin, w 14 różnych przedsiębiorstwach.

PRZYKŁAD IRLANDZKI, Dywersyfikacja i innowacja: irlandzki ser owczy (Clare, Irlandia)
Małżeństwo młodych rolników podjęło działalność polegającą na hodowli owiec oraz produkcji i sprzedaży sera owczego wysokiej jakości. W Irlandii było to przedsięwzięcie nowatorskie, stanowiące równocześnie interesujący przykład wykorzystania dotacji publicznych na dywersyfikację prowadzonej działalności.
Początkowo żadna hurtownia nie chciała podjąć się dystrybucji ich sera. Młodzi ludzie skontaktowali się bezpośrednio z lokalnymi detalistami i zaczęli organizować degustacje w supermarketach. Działania te pozwoliły im dostosować produkt do gustów konsumentów; pod koniec 1993 roku spółka zakończyła pierwszy etap tworzenia produktu i mogła przystąpić do sprzedawania go na szerszą skalę. Kiedy wielkość produkcji mleka przekroczyła wydajność linii do produkcji sera oddanej do ich dyspozycji, właściciele zainwestowali około 71 000 ECU (z czego 30 000 uzyskali w ramach programu LEADER) w zakup własnego wyposażenia. Ich stado liczy dziś ponad 100 sztuk, a roczna produkcja osiąga 5 ton. Pomimo skromnych rozmiarów, spółka Cratloe Hills Sheep's Cheese stanowi przykład niezwykle udanej dywersyfikacji produkcji rolnej opartej na nowym (w Irlandii) produkcie i trafnym wykorzystaniu dostępnych form pomocy publicznej: szkolenia, pomocy technicznej, dotacji inwestycyjnych, itd.

PRZYKŁAD GRECKI, Rozwój ekoturystyki - Amvrakikos (Epir, Grecja)
W 1998 roku ETANAM opracował plan rozwoju ekoturystyki. Przekonanie mieszkańców i ich zaangażowanie są podstawowym czynnikiem powodzenia tego typu projektów; dlatego właśnie ETANAM przygotowuje seminaria, mające informować mieszkańców regionu oraz zachęcić ich do włączenia się w realizację projektu, a także uwrażliwić na walory środowiska naturalnego i korzyści płynące z ekoturystyki. Dofinansowanie z programu LEADER pozwoliło wdrożyć szereg działań niezbędnych dla przygotowania dalszych przedsięwzięć: poszukiwanie potencjalnych rynków zbytu, ogólne szkolenie w miasteczkach w celu uwrażliwienia mieszkańców; szkolenie przewodników przyrodniczych i uwrażliwienie właścicieli miejsc noclegowych na potrzeby i oczekiwania turystów; stworzenie infrastruktury turystycznej (pokoje gościnne, kempingi, itd.), budowa punktów obserwacyjnych, oznakowanie, wyposażenie do obserwacji dla naukowców; informacja turystyczna: otwarcie dwóch biur informacji turystycznej oraz stworzenie systemu informacji na temat regionu; wzniesienie budek do obserwacji ptaków; stworzenie małego muzeum historii naturalnej i tradycyjnych narzędzi rolniczych, odnowa dawnego portu.

PRZYKŁAD PORTUGALSKI, Profesjonalizować tradycję: Spółdzielnia "Alianca Artesanal" - Alto Cavado (Nord, Portugalia)
Spółdzielnia rzemieślników wiejskich powstała dzięki inicjatywie kilku starszych kobiet, który znały tradycyjne metody tkania lnu i haftu. Wiedzę tę udało się rozpowszechnić dzięki szkoleniom młodszych kobiet, zróżnicowaniu produkcji i promocji produktów. Dzięki projektowi, działalność w zakresie haftu i tkactwa mogła się ponownie rozwinąć, po dostosowaniu produktów do wymagań rynku.
Wprowadzenie LEADER I stworzyło okazję do sformułowania strategii ożywienia działalności rzemieślniczej obejmującą szkolenie, dywersyfikację i promocję produktów. W 1993 roku rozszerzono działania szkoleniowe adresowane do młodych kobiet, przy równoczesnym utrzymaniu szkoleń oferowanych starszym hafciarkom i tkaczkom. Celem działania było przygotowanie kobiet do projektowania nowoczesnych ubrań z lnu przy zastosowaniu wzorów pochodzących z chust zakochanych. Nowe ubrania, jak również inne artykuły użytku codziennego (zasłony, obrusy, chodniki, itd.) są projektowane przy wykorzystaniu tradycyjnych wzorów z "chust zakochanych".
Dzięki renesansowi tradycyjnego haftu odżywa osobowość regionu, której udaje się znaleźć swoje miejsce w logice rynkowej nastawionej na zaspakajanie nowych potrzeb konsumentów. Ta odnowa tożsamości terytorialnej otwiera nowe perspektywy, szczególnie w zakresie rozwoju turystyki wiejskiej.

PRZYKŁAD WŁOSKI, Produkty tradycyjne, promocja terytorium - Garfagnana (Toskania, Włochy)
Lokalna Grupa Działania powołana do życia przy okazji uruchomienia programu LEADER w 1991 roku, wybrała trzy najatrakcyjniejsze produkty lokalne: pszenicę, miód i kasztany jadalne. Wszystkie trzy produkty wymagały tego samego działania w trzech wymiarach: ochrona dawnych produktów, które należy "odświeżyć", nadanie im wizerunku "produktu lokalnego" oraz edukacja konsumentów.
Działanie oparło się w pierwszej kolejności na reaktywowanym lokalnym stowarzyszeniu "Consorzio Garfagnana Produce", które początkowo zrzeszało jedynie przetwórców i dystrybutorów. Ze środków programu LEADER pokryto zakup urządzeń do produkcji mąki z pszenicy i mączki kasztanowej. Po zakończeniu programu LEADER I w 1995 roku, produkty Garfagnana zaczęły być coraz bardziej znane. Projekt Garfagnana polegał na organizowaniu imprez umożliwiających promowanie produktów pod wspólną nazwą przy okazji targów i salonów, szczególnie w rejonach zamieszkałych przez osoby pochodzące z Garfagnana.

PRZYKŁAD FRANCUSKI, Odtwarzanie więzi społecznych w celu integracji społecznej rolników w trudnej sytuacji - Forez i Płaskowyż Loary (Region Rhone-Alpes, Francja)
Odbudowa zamku w Goutelas trwała prawie 15 lat i pochłonęła prawie 200 000 godzin pracy społecznej. Zamek stał się miejscem debat i punktem wyjścia dla wielu inicjatyw. Długi remont zamku spowodował zbliżenie między różnymi grupami podmiotów działających w środowisku wiejskim i w okolicznych miastach (rolnicy, robotnicy, nauczyciele, adwokaci, pracownicy pomocy społecznej), co stało się czynnikiem wyzwalającym rozliczne lokalne inicjatywy rozwojowe oraz spowodowało powstanie licznych stowarzyszeń. Celem jednego z nich jest wspieranie rolników znajdujących się w trudnej sytuacji. Wdrożony system indywidualnej pomocy umożliwia stopniowe odtwarzanie więzi społecznych i eliminowanie wykluczenia społecznego.

PRZYKŁAD WALIJSKI Landsker Borderlands, nowy rejon turystyczny - South Pemrokeshire (Walia, Zjednoczone Królestwo)
Projekt obejmował opracowanie strategii turystycznej oraz stworzenie mechanizmów zapewniających trwałe uczestnictwo mieszkańców. Podjęte działania pozwoliły na stworzenie szeregu produktów turystycznych i odpowiednich usług: ścieżek spacerowych i rowerowych, dokumentacji dotyczącej zabytków i umożliwiły wdrożenie mieszkańców do roli "ambasadorów" ich regionu, dzięki nabyciu przez nich wiedzy o historii kraju oraz tradycji miasteczek, które zamieszkują, utworzeniu punktów informacji turystycznej oraz zwiększeniu ilości miejsc noclegowych w strefie, rozwój całorocznej turystyki nastawionej na odkrywanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego.

Od początku zabiegaliśmy o to, żeby lokalne środowiska przystąpiły do programu LEADER+. Powiat leżajski jest typowo rolniczym obszarem, który doskonale wpisuje się w założenia tego programu. Jest tutaj ogromny potencjał, w sferze gospodarczej, kulturalnej, społecznej. A przede wszystkim potencjał po stronie samych mieszkańców, którzy niejednokrotnie udowodnili już swoje możliwości. LEADER+ daje realną szansę na podejście do istotnych problemów z ich punktu widzenia, a nie ponad ich głowami. Jestem przekonany, że z ich udziałem o wiele skuteczniejsze będzie i samo diagnozowanie problemów i poszukiwanie rozwiązań. Tutaj rodzi się realna perspektywa na rozwój gospodarczy i radzenie sobie z bezrobociem, na wykorzystanie naszych walorów przyrodniczych, wzmocnienie działań w kulturze.
To jest szansa, która musi być wykorzystana. Ze strony powiatu program Leader+ otrzyma wszelkie potrzebne wsparcie.
Zbigniew Rynasiewicz, Starosta Leżajski

Z dużym zainteresowaniem przyjąłem zaproszenie Stowarzyszenia Ziemia Leżajska do udziału w realizacji projektu „Aktywizacja środowisk lokalnych w Dolinie Dolnego Sanu". Biorąc udział w projekcie możemy przy pomocy ekspertów zewnętrznych udoskonalić stosowane przez nas mechanizmy współpracy z mieszkańcami oraz podzielić się swoimi doświadczeniami z innymi samorządami. Takie wyjście do mieszkańców i wspólne planowanie rozwoju wpisuje się w działania, które staramy się stosować w codziennej pracy naszego samorządu. Przy realizacji projektu możemy wykorzystać nasz potencjał społeczny i gospodarczy. Na terenie naszej gminy działa blisko czterdzieści organizacji społecznych i ponad pięćset podmiotów gospodarczych, co doskonale wpisuje się w założenia tego projektu, opartego na współpracy trzech sektorów: publicznego, prywatnego i społecznego. Projekt zakłada również realizację przedsięwzięć promocyjnych i daje nam szansę na wzmocnienie i uzupełnienie naszych własnych działań promocyjnych.
Mieczysław Tołpa, Wójt gminy Leżajsk

Trudna sytuacja ekonomiczna społeczeństwa wiejskiego wymaga działań mogących przyczynić się do znalezienia nowych źródeł dochodów. Jednym z takich działań może być udział w programie LEADER +. Włączenie się do programu kilku gmin powoduje, że oferta dla potencjalnych inwestorów może być bardzo szeroka i różnorodna. Program ułatwia również wyłonienie osób, które chcą aktywnie działać na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i poprawy warunków życia w swoich małych ojczyznach.
Do wspólnej oferty gmina Grodzisko Dolne wnosi duży potencjał kulturowy i przyrodniczy. Zespoły działające na terenie gminy od wielu lat, kultywujące lokalne tradycje i obrzędy mogą być magnesem przyciągającym potencjalnych turystów. Specyficzny krajobraz urozmaicony małymi oczkami wodnymi, potencjał ludzki i gospodarczy, a także produkcja ekologicznej żywności są atutami, które powinny być wykorzystane w rozwoju środowiska wiejskiego.
Franciszek Krajewski, Wójt Gminy Grodzisko Dolne

Podejmując działania zmierzające do zainteresowania aktywu lokalnego programem LEADER+ kierowałem się przede wszystkim tym, że wspólne szerokie przedsięwzięcia jak to planowane stanowią niecodzienną szansę rozwoju gminy, są też doskonałym narzędziem pomocnym samorządom w aktywizowaniu środowisk lokalnych.
Udział w programie wspólnie z innymi gminami mającymi podobne problemy i dysponujące zbliżonymi zasobami ludzkimi oraz potencjałem materialnym stwarza możliwość podjęcia szerszych działań mających na celu podniesienie poziomu życia mieszkańców gminy oraz zwiększenie konkurencyjności gospodarczej obszaru. Działania te wsparte aktywnym uczestnictwem mieszkańców – najlepiej znających własne oczekiwania i problemy dają szansę opracowania diagnozy potrzeb i bolączek danego środowiska, a następnie opracowania trafnej strategii ich zaspokajania i rozwiązywania. Bowiem tylko w ten sposób możemy efektywnie realizować takie przedsięwzięcia.
Tadeusz Halesiak, Wójt Gminy Kuryłówka

Gmina Adamówka otrzymała znaczne środki finansowe z funduszy unijnych. Władze gminy doceniają wagę aktywności mieszkańców w funkcjonowaniuprogramó w Unii Europejskiej. Mamy nadzieję, że udział w programie LEADER+ w projekcie „Aktywizacja środowisk lokalnych Doliny Dolnego Sanu" zachęci mieszkańców naszej gminy do indywidualnego zdobywania środków unijnych na zakładanie lub rozwój działalności gospodarczej. Bowiem każdy przejaw takiej inicjatywy przyczyni się do wszechstronnego rozwoju naszej gminy.
Edward Jarmuziewicz, Wójt Gminy Adamówka

Gmina Tryńcza aktywnie uczestniczy w programach pozwalających pozyskać środki z funduszy europejskich na realizację inwestycji na terenie gminy. Położenie gminy w sąsiedztwie powiatu leżajskiego pozwoliło przystąpić do pilotażowego programu LEADER +, w którym upatrujemy szansę na zbudowanie wspólnej strategii rozwoju.
Gmina kładzie nacisk głównie na rozwój infrastruktury. Działania te mają na celu stworzenie optymalnych warunków sprzyjającym rozwojowi osadnictwa i przedsiębiorczości. Redukcja zanieczyszczeń poprawi warunki środowiskowe, co w połączeniu ze wzrostem estetyki gminy przyczyni się do rozwoju turystyki. Znajduje się tutaj wiele wartych zobaczenia obiektów i zabytków. Do walorów gminy należą również: czyste powietrze, cisza, spokój. Pięknie położone dróżki i ścieżki rowerowe sprzyjają wycieczkom przez tereny leśne bogate w runo i zwierzynę. Stworzenie odpowiedniej struktury i wspólnych założeń pozwoli na realizację projektu przyczyniającego się do rozwoju regionu.
Ryszard Jędruch, Wójt Gminy Tryńcza

Nazwa programu „LEADER" ukierunkowuje go w stronę lokalnych działaczy, „liderów" małych ojczyzn i rozbudza nadzieje związane z poszerzeniem możliwości działania na poziomie wsi czy też sołectw. Tych nadziei nie można zawieść i ludzie, którzy podejmą szkolenia w ramach „LEADERA", powinni mieć jasno określone cele. Muszą wiedzieć, że ich aktywność i praca przyniesie konkretny efekt.
Widząc zatem szanse, jakie stwarza ten projekt jednocześnie nie wolno dopuścić, by stał się on „sztuką dla sztuki".
Jan Kida, Burmistrz Miasta i Gminy Nowa Sarzyna

Z LEADEREM na plus

Rozmowa z Krzysztofem Kwaterą - moderatorem ponad 60 strategii dla gmin i powiatów, trener Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich ds. Programu LEADER+

LEADER+ to nowa inicjatywa. Czym różni się od innych programów, których niemało jest w Polsce?
Jest to program, który bardzo mocno włącza społeczność lokalną do działania i daje jej możliwość uruchomienia własnego potencjału. Pozostałe programy budowane są w taki sposób, jakby ich autorzy wiedzieli lepiej, co jest potrzebne lokalnej społeczności. Ktoś odgórnie decyduje o tym, co można zrobić, w jakim zakresie lub na jakim terenie. LEADER+ przełamuje ten model. Tutaj sami ludzie wybierają obszar działania, sami programują to, co chcą zrobić zgodnie z rozpoznanymi przez siebie potrzebami.

Co jest tego wyrazem?
Już na etapie przygotowywania wniosku dokonuje się wyboru obszaru działania. To jest własny wybór, nie narzucony z góry. Natomiast w trakcie projektu opracowywana będzie zintegrowana strategia rozwoju obszaru wiejskiego, która jest jednym z kluczowych elementów programu LEADER+ .W jej przygotowaniu uczestniczą ludzie z różnych środowisk lokalnych. Sami więc określają, co chcieliby osiągnąć w bliższym lub dalszym czasie. Drugim istotnym elementem jest powołanie Lokalnej Grupy Działania, która ma charakter lokalnego partnerstwa. Do niej należy zarówno zatwierdzenie strategii, jak i jej późniejsza realizacja. Więcej, Lokalna Grupa Działania będzie dysponentem pieniędzy na realizację strategii. W ten sposób odchodzi się od wciąż jeszcze scentralizowanego systemu, który dzieli pieniądze odgórnie. A przecież to na samym dole ludzie wiedzą najlepiej, co powinni zrobić i jak wydać na to pieniądze.

Gminy mają swoje strategie, więc po co budować kolejną?
Po pierwsze żadna strategia nie jest budowana na wieczność. Trzeba raczej mówić o procesie planowania strategicznego. Po drugie, ta strategia, jaka jest do opracowania w ramach LEADER+ dotyczy innego obszaru. Po trzecie, jest to strategia tematyczna, czyli skoncentrowana wokół jednego lub więcej tematów, a nie dotyczy wszystkich problemów danego obszaru. I wreszcie – nie będą jej realizowały samorządy, lecz sama społeczność poprzez Lokalną Grupę Działania.

W wielu środowiskach występują jednak obawy. Po raz kolejny mamy do czynienia z jakimiś szkoleniami, z jakąś strategią, może nawet bardzo dobrą, ale co dalej?
Na LEADER+ trzeba patrzeć w szerszym kontekście, pod kątem dwóch etapów jego realizacji - Schematu I i Schematu II. Obecnie realizowany jest Schemat I, finansowanie obejmuje w nim zbudowanie strategii i Lokalnej Grupy Działania. Schemat II natomiast to wdrażanie strategii w życie. Sedno sprawy polega na tym, że na ten cel już teraz zaplanowane są pieniądze w Schemacie II. Nie zostawia się ludzi ze strategią i bez pieniędzy na jej realizację. Pod tym względem LEADER+ stwarza nowe i realne możliwości. Ale trzeba pamiętać, że należy się do tego dobrze przygotować w Schemacie I.

Ma się tym zająć Lokalna Grupa Działania …
Tak, właśnie ona będzie pozyskiwać i dzielić pieniądze na te cele, które uzna za najbardziej odpowiednie dla społeczności lokalnej. Lokalna Grupa Działania ma charakter porozumienia między trzema sektorami: prywatnym, publicznym i pozarządowym. Przyjmuje się, że udział sektora prywatnego i pozarządowego będzie nie mniejszy niż 50% jej składu. Przedsiębiorcy, rolnicy, przedstawiciele organizacji pozarządowych, lokalnych środowisk społecznych – to oni będą decydować. I na tym polega cały urok LEADERA+ , żeby włączyć ludzi od dołu i pozwolić im wprowadzić pomysły, których dotąd nie mogli zrealizować. Dzisiaj lokalne społeczności mogą decydować jedynie o małych pieniądzach. LEADER+ otwiera perspektywę bardzo dużych budżetów, które będą w zasięgu Lokalnych Grup Działania. To zupełnie nowa rzeczywistość w Polsce.

Na Zachodzie to podejście nie jest już niczym nowym. Czy sprawdziło się?
Takie kraje jak Irlandia, Finlandia, w duży stopniu Holandia właściwie całe pokryte są Lokalnymi Grupami Działania, mimo że tylko część pieniędzy przechodzi do nich z programu LEADER+, a reszta z innych źródeł. W Szwecji Lokalna Grupa Działania zarządza budżetem w wysokości około 14 mln EURO. A weźmy jeszcze pod uwagę, że taka grupa działania obejmuje niewielki obszar - około 30 tys. mieszkańców. Jak dotąd jest to niewyobrażalne w Polsce, ale poprzez LEADER+ została w tym kierunku otwarta droga.

rozmawiał Przemysław Pietrzyk

PROCARPATHIA

Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju i Promocji Podkarpacia „PRO CARPATHIA" zarejestrowane zostało w styczniu 2004 roku. Zajmuje się głównie przygotowywaniem projektów na dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej - na własne potrzeby, dla jednostek samorządu terytorialnego oraz dla przedsiębiorców.
W okresie od 1 maja do 31 lipca 2004 r. Stowarzyszenie zrealizowało w ramach programu Phare 2000 SSG dla Organizacji Wspierania Biznesu projekt pt.:„Rozwój usług świadczonych przez Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju i Promocji Podkarpacia „Pro Carpathia" na rzecz sektora turystycznego MŚP". Projekt ten pozwolił przede wszystkim na podniesienie kwalifikacji personelu Stowarzyszenia, wyposażenie techniczne, wykonanie strony internetowej oraz przygotowanie do wspierania rozwoju sektora MŚP branży turystycznej w regionie.
Obecnie Stowarzyszenie występuje w roli partnera w następujących projektach: „Polsko-słowacka grupa ekspertów jako narzędzie regionalnej promocji turystycznej" oraz „Wspólna przeszłość dla europejskiej jedności" - program współpracy polsko - ukraińskiej w zakresie muzealnictwa.
Od lipca 2005 r. Stowarzyszenie rozpoczęło również realizację projektu: „Polsko – ukraińskie centrum informacji i promocji turystyki Karpat północnych", wartość całkowita projektu: 51290 Euro, wnioskowane dofinansowanie: 38467,5 Euro. Natomiast od sierpnia Stowarzyszenie realizuje projekt zatytułowany „Aktywizacja środowisk lokalnych w Dolinie Dolnego Sanu".

Krzysztof Staszewski
wiceprezes Zarządu Stowarzyszenia

Zespół redakcyjny: Dorota Zielińska, Przemysław Pietrzyk
Biuro projektu: Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju i Promocji Podkarpacia "PRO CARPATHIA"
35–074 Rzeszów, ul. Gałęzowskiego 6/319
Agnieszka Pieniążek 017/ 852 85 26
e-mail: agnieszka@procarpathia.pl
Przemysław Pietrzyk, 017/ 242 62 81, e-mail: p_p7@op.pl